

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Онисько С.М. Ефективність сільськогосподарського виробництва та її залежність від фіскальної політики держави / С.М. Онисько, А.А. Верзун, О.В. Шолудько – Львів.: Апріорі, 2007 – 154 с.
2. Іванов Ю. Б. Податковий менеджмент: Навчальний посібник / Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізима, В. В. Карпова. – Київ: Знання, 2008. – 525 с.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2015/so_ek_r_u/soekru_u/arh_soekru_15.htm
4. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/news/?pg=10423>
5. Держкомстат України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://a7d.com.ua/novini/23135-podatkova-ruletka-dlya-agrariyiv.html>
7. Податкове регулювання розвитку агросфери в Україні / О. Є. Гудзь // Ефективна економіка. – 2012. – № 1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/efek_2012_1_6.pdf

УДК 336.02:368

Балацький Є.О.*доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри управління та фінансово-економічної безпеки
Української академії банківської справи***Кузьменко О.Г.***аспірант
Української академії банківської справи***ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ФІНАНСОВОГО РИНКУ
НА УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ**

У статті доведено, що на сучасному етапі розвитку загальний вектор змін в політиці страхових компаній щодо формування та управління страховим портфелем зумовлений впливом трансформаційних тенденцій на фінансовому ринку. Розглянуті аспекти впливу трансформаційних процесів на страховий ринок та політику управління страховим портфелем. Визначено, що характерною особливістю сучасного етапу є зростання рівня взаємозалежності і взаємодії страхових компаній з іншими фінансовими установами та збільшення обсягів страхування спеціалізованих ризиків.

Ключові слова: фінансовий ринок, страхування, страхові компанії, управління.

**Balatskiy Ye.O., Kuzmenko O.G. ВЛИЯНИЕ ТРАНСФОРМАЦИОННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ ФИНАНСОВОГО РЫНКА
НА УПРАВЛЕНИЕ ОПЕРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ**

В статье доказано, что на современном этапе развития общий вектор перемен политики страховых компаний относительно формирования и управления страховым портфелем обусловлен влиянием трансформационных тенденций на финансовом рынке. Рассмотрены аспекты влияния трансформационных процессов на страховой рынок и политику управления страховым портфелем. Определено, что характерной особенностью современного периода является увеличение уровня взаимозависимости страховых компаний с другими финансовыми учреждениями и увеличение объемов страхования определенных рисков.

Ключевые слова: финансовый рынок, страхование, страховые компании, управление.

Balatskiy Ye.O., Kuzmenko O.G. OPERATING ACTIVITIES OF THE INSURANCE COMPANIES WITHIN TRANSFORMATIONAL ENVIRONMENT OF THE FINANCIAL MARKET

The article proved that changes in the policies of insurance companies on the formation and management of the insurance portfolio due transformational impact on financial market trends. The transformational environment of the financial market is analyzed and determined its place in the system of insurance protection. The economic nature of financial flows is studied and specific features of their functioning in insurance companies are identified as the vector of development at the present stage.

Keywords: financial market, insurance (reinsurance), insurance companies, management.

Постановка проблеми. Функціонування страхових компаній відбувається у змінному, нестабільному зовнішньому середовищі. Діяльність компаній не ізольована від впливу факторів даного середовища, а навпаки, їх розвиток відбувається з урахуванням, а іноді і під впливом змін і трансформацій, що виникають у фінансовій системі, на світовому та національному страховому ринку.

Основною тенденцією, що визначає напрямок розвитку всіх фінансових посередників на сучасному етапі, у тому числі страхових компаній, є трансформація фінансового ринку, що полягає в інтеграції та конвергенції сегментів фінансового ринку, та у формуванні відповідних даним процесам нових підходів до управління, організації діяльності, розробки і збуту фінансових продуктів, та інших змін у функціонуванні страхових компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням актуальних питань, пов'язаних з діяльністю страхових компаній на фінансовому ринку займалися провідні вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як: В.Д. Базилевич, О.І. Барановський, Н.М. Внукова, Г. Воблий, О.О. Гаманкова, О.Д. Заруба, О.М. Зубець, М.С. Клапків, В.В. Корнеєв, І.О. Лютий, С.С. Осадець, В.К. Райхер, Л.І. Рейтман, Т.А. Рогова, К.Є. Турбіна, Т.А. Федорова, І.Я. Чугунов, В.В. Шахов, Я.П. Шумелда, Р.Т. Юлдашев та ін. Дослідження зазначених науковців розкривають широке коло проблем, які стосуються управління діяльністю страхових компаній. Проте, залишаються недостатньо дослідженими питання впливу трансформаційних тенденцій фінансового ринку на управління операційною діяльністю страхових компаній.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування особливостей впливу трансформаційних тенденцій фінансового ринку на управління операційною діяльністю страхових компаній.

Виклад основного матеріалу дослідження. В найбільш узагальненому трактуванні трансформація розглядається як взаємодія різних процесів та явищ в економіці, політиці та інших сферах, які в результаті забезпечують формування нової якості соціальної системи в цілому [1]. Схожі підходи, в яких наголошується на радикальних перетвореннях, викликаних сукупністю чинників різних сфер суспільного життя, застосовуються в роботі Гражевської Н.І., яка визначає трансформацію як «перетворення, які охоплюють весь спектр суспільного життя, його духовну, політичну, економічну та соціальні структури (перетворення політичного режиму, радикальне економічне реформування, духовно-культурну переорієнтацію суспільства» [2], та в статті Івашиної С.Ю. і Івашиної О.Ф.: «суть економічної трансформації становлять глибинні перетворення, що зумовлені змінами технології та відбуваються на рівні економічних відносин, інститутів економічної та соціальної сфери» [3].

Стосовно фінансового ринку трансформацію можна розглядати як корінні зміни в структурі ринку, організації економічних відносин, функціонуванні фінансових інститутів, що відбуваються під впливом технологічних, економічних, соціальних, політичних та інших процесів та явищ. На сучасному етапі чинники трансформації фінансового ринку характеризуються поєднанням впливу процесів фінансової глобалізації, інтеграції та конвергенції (рис. 1).

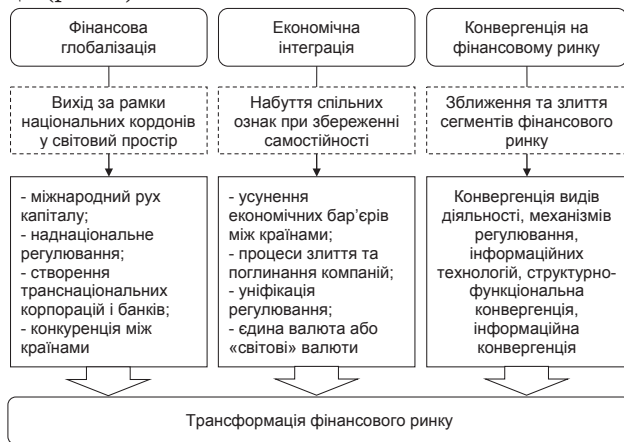

Рис. 1. Складові сучасного етапу трансформації фінансового ринку [4, 5, 6, 7]

Процеси фінансової глобалізації, інтеграції та конвергенції на фінансовому ринку взаємопов'язані між собою, мають спільні причини формування та чинники розвитку, а також здійснюють взаємовплив та утворюють складні причинно-наслідкові зв'язки. Узагальнюючи та систематизуючи чинники зазначених процесів, визначені в науково-теоретичних напрацюваннях вітчизняних і зарубіжних дослідників [6, 7, 8], вважаємо за доцільне виокремити наступні передумови трансформації фінансового ринку:

- інтернаціоналізація господарської діяльності;
- дерегулювання ринків капіталу;
- лібералізація валютно-кредитних відносин і фінансових ринків;
- збільшення обсягів міжнародних банківських операцій, розвиток мережі транснаціональних банків;

- комп'ютеризація фінансової сфери;
- зниження бар'єрів між фінансовими ринками;
- зростання конкуренції між країнами.

Трансформація фінансового ринку повинна розглядатися у взаємозв'язку із фінансовою глобалізацією, економічною інтеграцією та конвергенцією. Проте зазначені процеси мають більш широке коло впливу та часто виходять за рамки виключно фінансового ринку, тому необхідно ідентифікувати ті ознаки та характеристики, які на сучасному етапі визначають трансформацію саме фінансового ринку. Основними серед таких ознак, на нашу думку, є: універсалізація діяльності суб'єктів фінансового ринку; розвиток механізмів сек'юритизації; злиття і поглинання на фінансовому ринку; інтернаціоналізація сегментів фінансового ринку. Дані ознаки трансформації фінансового ринку суттєво вплинули на розвиток та особливості функціонування кожного з його сегментів. Вагомий вплив мають трансформаційні процеси на страховий ринок та політику управління страховим портфелем у розрізі чотирьох наступних аспектів: організації відносин між страхувальником і страховою компанією; вибору виду страхового портфеля; особливостей селекції ризиків та застосування інструментів оптимізації страхового портфеля (рис. 2).

Традиційний підхід до організації відносин між страхувальником і страховою компанією передбачає оформлення договору страхування безпосередньо між зазначеними суб'єктами стосовно надання визначеного виду страхових послуг. Основними каналами збуту страхових послуг при такому підході виступають прямі продажі (через офіси страхових компаній, телефонні, поштові продажі та через інтернет), а також реалізація страхових послуг через посередників – страхових агентів і брокерів.

Рис. 2. Зміни в управлінні страховим портфелем в умовах трансформації фінансового ринку

Офісні продажі страхових продуктів є найбільш дорогим способом залучення нових клієнтів, особливо в випадку розширення мережі територіальних представництв і створення нових філій, а також потребують значних витрат на утримання штатних працівників. Водночас, даний канал реалізації забезпечує найвищий рівень контролю за процесом надання страхових послуг і їх якістю. Інші канали прямих продажів (телефонні, смс, інтернет та інші) є порівняно мало витратними і достатньо оперативними, проте мають обмеження щодо застосування

за видами страхування. Зокрема, вони є неефективними для майнового страхування, коли необхідне проведення попередньої оцінки майна, а також у страхуванні життя, оскільки потрібне врахування індивідуального характеру полісів.

Досить поширеною є практика залучення страхових посередників (агентів і брокерів) до процесу реалізації страхових послуг. Кожен із посередників працює за відповідну комісійну винагороду, але якщо страховий агент представляє виключно інтереси страхової компанії, то страхові брокери провадять діяльність в основному за дорученням страхувальника. Реалізація страхових послуг через страхових посередників при грамотно побудованій збутовій політиці може забезпечити суттєвий приріст договорів страхування в страховому портфелі без необхідності розширення філіальної мережі самої страхової компанії.

Під впливом трансформаційних процесів на фінансовому ринку зростає роль нетрадиційних («нестрахових») посередників у реалізації страхових послуг, у тому числі банків, інших фінансових установ, туристичних компаній, магазинів електроніки та інших. Залучення таких посередників до просування та збуту страхових послуг дозволяє, по-перше, суттєво скоротити витрати страхової компанії на розширення мережі представництв, маючи при цьому доступ до платоспроможної аудиторії. Страхові компанії в цьому випадку використовують вже сформовану мережу інших компаній і установ як власні канали збуту. По-друге, надання страхових послуг у складі комплексних фінансових продуктів підвищує лояльність клієнтів та ступінь задоволення їхніх потреб.

Узагальнюючи даний аспект впливу трансформації фінансового ринку на управління страховим портфелем, можна зробити висновок про появу альтернативних можливостей збільшення кількості укладених договорів страхування та зміни структури видів страхування в портфелі в результаті розвитку нових каналів реалізації страхових послуг – посередництва банківських та інших фінансових небанківських установ.

Зміни в управлінні страховим портфелем в умовах трансформації фінансового ринку стосуються і переміщення акцентів у виборі виду страхового портфеля – від формування диверсифікованих класичних страхових портфелів до спеціалізованих недиверсифікованих страхових портфелів. Зацікавленість страхових компаній у формуванні спеціалізованих страхових портфелів посилюється з появою та розвитком нових видів страхування, характерних для сучасного етапу розвитку фінансової системи. Так, якщо раніше діяльність різних фінансових посередників була розмежованою і майже не перетиналася, то на сучасному етапі з'являються нові форми їхньої взаємодії. Зазначена теза, зокрема, стосується появи нових видів страхування, пов'язаних із ризиками діяльності банків, інвестиційних компаній та інших суб'єктів фінансового ринку. До них належать: страхування інвестицій, страхування кредитів, комплексне банківське страхування, страхування виданих гарантій та страхування інших фінансових ризиків. Більшість із зазначених видів страхування характеризується високим рівнем ризиковості та, відповідно, мають вищу дохідність.

Бажання страхових компаній отримувати вищі прибутки за рахунок прийняття на страхування більш «дорогих» унікальних або масштабних ризиків підкріплюється появою нових інструментів управління прийнятими на страхування ризиками, що забезпечує більш ефективний їх перерозподіл і

дозволяє уникнути проблем з неплатоспроможністю страхових компаній.

Основним інструментом перерозподілу страхових ризиків залишається перестрахування, капіталізація світового перестрахового ринку на сьогоднішній день знаходиться на рівні 500-600 млрд. доларів (рис. 3). Збільшення капіталізації світового страхового і перестрахового ринку дозволяє формувати більше страхове покриття для всіх видів ризиків. Все частіше на страхування приймаються унікальні та масштабні ризики: ризики епідемій, природних катастроф, терористичні та інші аналогічні ризики. Страхування даної групи ризиків є надзвичайно важливим з точки зору підтримання стабільності на світовому ринку.

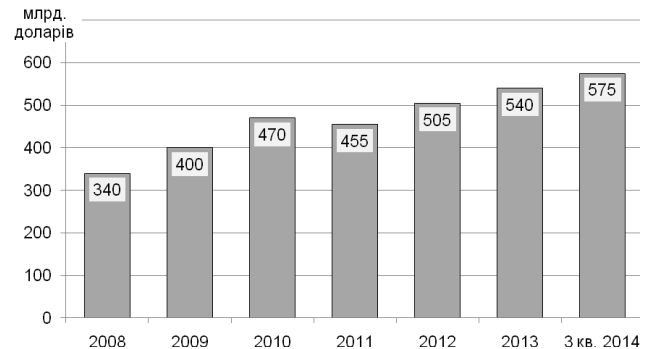

Рис. 3. Капіталізація світового перестрахового ринку [9]

Необхідно підкреслити, що на сучасному етапі проведення перестрахових операцій не обмежується внутрішніми ринками, а все більше набуває глобального характеру. Більше половини всіх перестрахових операцій у світі здійснюється декількома провідними страховими і перестраховими компаніями, які вже тривалий час займають лідируючі позиції на даному ринку, а саме: «Hannover Ruckversicherung AG», «Lloyd's of London», «Munchener Ruckversicherungs-Gesellschaft Aktiengesellschaft (Munich Re)», «Swiss Re Group» та «Berkshire Hathaway Re». Зазначені компанії акумулюють значні обсяги фінансових ресурсів, що дозволяє їм формувати пули страхових ризиків визначених видів та розвивати альтернативні інструменти перерозподілу страхових ризиків, у тому числі використовуючи механізм сек'юритизації.

Як свідчать дані аналітичного дослідження Aon Benfield Analytics [9], ринок альтернативних перестрахових інструментів демонструє стабільну динаміку до зростання. Станом на кінець 3 кварталу 2014 року капіталізація даного ринку досягла 61,9 млрд. доларів. Характерними тенденціями при цьому є, по-перше, збереження невеликих темпів зростання випуску облігацій катастроф, спеціалізованих виключно на покритті ризиків, пов'язаних з природними катастрофами і руйнівними погодними факторами. На сьогодні у світовому масштабі за рахунок облігацій катастроф та інших альтернативних інструментів забезпечується перестрахове покриття для 40-50% застрахованих катастрофічних ризиків. По-друге, збільшуються обсяги операцій за перестраховими варіантами та сайд карами, хоча частка даних інструментів залишається невеликою. Головною особливістю є суттєве (близько 25% порівняно з 2013 роком) зростання обсягів забезпеченого перестрахування («collateralized reinsurance»), що означає розширення сфери застосування альтернативних інструментів перестрахування не тільки щодо катастрофічних ризиків, але

й інших видів страхування, зокрема страхування кредитних та фінансових ризиків.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вищесказане, можна зазначити, що на сучасному етапі розвитку загальний вектор змін в політиці страхових компаній щодо формування та управління страховим портфелем зумовлений впливом трансформаційних тенденцій на фінансовому ринку. Основними характеристиками даного процесу є універсалізація діяльності суб'єктів фінансового ринку, розвиток механізмів сек'юритизації, злиття і поглинання на фінансовому ринку, інтернаціоналізація сегментів фінансового ринку.

Трансформаційні тенденції на фінансовому ринку призвели до суттєвих змін у функціонуванні всіх його сегментів і діяльності фінансових посередників. В управлінні страховим портфелем страхових компаній дані зміни торкнулися, передусім, організації відносин між страхувальником і страховиком, зміни пріоритетів у виборі виду страхового портфеля і селекції страхових ризиків, а також застосовуваних інструментів оптимізації страхового портфеля. Характерною особливістю сучасного етапу стало зростання рівня взаємозалежності і взаємодії страхових компаній з іншими фінансовими установами, збільшення обсягів страхування спеціалізованих ризиків, у тому числі кредитних, інвестиційних та інших фінансових ризиків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Багмет К. В. Банківсько-страхова інтеграція в умовах формування конвергентної моделі розвитку фінансового ринку / К. В. Багмет // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 4 (58). – С. 106–111.
2. Гражевська Н.І. Відображення трансформаційних процесів у системі категорій соціально-економічної динаміки / Н.І. Гражевська // Економічна теорія. – 2007. – № 4. – С. 19-29.
3. Івашина С.Ю. Соціально-інституціональні аспекти економічної трансформації / С.Ю. Івашина, О.Ф. Івашина // Проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 309-314.
4. Вирченко В.В. Трансформація фінансової системи в умовах глобалізації / В.В. Вирченко, А.В. Вирченко // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2010. – № 1. – С. 49–55.
5. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) / С.А.Єрохін. – К.: Вид-во «Світ знань», 2002. – 528 с.
6. Козьменко О. В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку: монографія / О. В. Козьменко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 350 с.
7. Пахненко О. М. Взаємодія страхового і фондового ринків при формуванні конвергентної моделі фінансового ринку / О. М. Пахненко, В. В. Роєнко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – Вип. 34. – С. 58-68.
8. Cummins J. David Convergence of Insurance and Financial Markets: Hybrid and Securitized Risk-Transfer Solutions / J. David Cummins, Mary A. Weiss // The Journal of Risk and Insurance. – 2009. – № 3. – р. 493–545.
9. Reinsurance Market Outlook [Electronic resource] // Aon Benfield Analytics. – Jan 2015. – Access mode: http://thoughtleadership.aonbenfield.com/Documents/20150102_ab_analytics_reinsurance_market_outlook_january2015.pdf.